

พระเครื่องพระพิมพ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุดม อักษรนิมิตย์

พระพิมพ์ดินเผาทรงสามเหลี่ยม

แสดงภาพพระพุทธรูปเจ้าสิบพระองค์ ประทับบนปัทมาสมิในหุ้มเรือนแก้ว

อายุประมาณครึ่งหลังพุทธศตวรรษที่ ๑๘ พบที่นครศรีธรรมราช

ปัจจุบันเรายู้งกับเรื่องต่างๆ มากเกินไป จนลืมลั้งซบเคลื่อนที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของมนุษยชาติ คือพลังที่ก่อให้เกิดสัมผัสในส่วนที่ลึกที่สุดของจิตใจ นั่นคือ พลังแห่งความรัก พลังแห่งความศรัทธา เช่น พลังแห่งความรักที่มารดามีต่อบุตร พลังแห่งความศรัทธาที่บุตรมีต่อมารดา ดังนั้น ในปัจจุบันนี้มนุษยชาติที่ขาดพลังซึ่งก่อให้เกิดสัมผัสในส่วนลึกของจิตใจ ดังกล่าวจึงมักเป็นตัวการก่อปัญหาใหญ่ที่สุดให้แก่สังคม

เพื่อเป็นการสร้างพลังที่ก่อให้เกิดสัมผัสในส่วนลึกของจิตใจขึ้นในแต่ละบุคคลคว่ายังไม่สายเกินไป ที่จะมาช่วยกันสร้างความรัก ความศรัทธา ความเมตตา ความกตัญญูให้เกิดขึ้นในจิตใจของตน ไม่เป็นการยากหากยังมี "ความรักแม่" หลงเหลืออยู่บ้างในส่วนลึกของจิตใจ นำความรักแม่ที่กล่าวถึงนี้เป็นตัวนำร่อง แหกเข้าไปให้ถึงส่วนที่ลึกที่สุดของจิตใจ หากทำได้สำเร็จ คำว่า ความรักและความเมตตาจะต้องหวนกลับมามากขึ้นและมากขึ้นตามลำดับจนขยายความรัก ความเมตตาไปสู่ผู้อื่นสิ่งอื่นได้อีกต่อไป ถ้าสามารถขยายความรักเพื่อมนุษย์และธรรมชาติออกไปอย่างไพศาลได้นั้นแหละ เราจะดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า และจะได้ชื่อว่า ช่วยสร้างคานติสุขในโลกได้ (ประเวศ วะสี ๒๕๓๘:๗) ปัญหาใหญ่ที่สุดของสังคมอันมีสาเหตุเกิดจากการขาดความเมตตา ขาดความกรุณาปราณี ขาดความกตัญญู ที่เรียกว่า "ขาดสัมผัสส่วนที่ลึกในจิตใจ" ก็หมดไป

ตัวแปรหนึ่งที่น่าจะเป็นบันไดสร้างพลังที่ก่อให้เกิดสัมผัสในส่วนลึกของจิตใจได้ คือ "พระเครื่อง" (บางคนเรียกว่า พระเครื่องรางของขลัง) พระเครื่องคืออะไร มีความสำคัญอย่างไร มีประวัติความเป็นมาอย่างไร สามารถสร้างพลังที่ก่อให้เกิดสัมผัสในส่วนลึกของจิตใจได้อย่างไร เป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษาอีกเรื่องหนึ่ง

พระเครื่องคืออะไร

พระเครื่อง (หรือพระเครื่องราง) คือ พระพิมพ์ต่างๆ อาจจะเป็นผง ดิน โลหะหรือวัตถุอย่างอื่นที่ผู้ทรงคุณวุฒิอันวิเศษสร้างขึ้น มา เพื่อให้พกพาติดตัวได้สะดวก พระเครื่องมีคุณวิเศษหลายประการ มีอานุภาพอิทธิปาฏิหาริย์ เช่น เมตตามหานิยม คงกระพันชาตรี แคล้วคลาด เป็นต้น พระเครื่องรางจะมีอานุภาพความศักดิ์สิทธิ์เฉพาะผู้เลื่อมใสศรัทธาปสาทะพกติดตัวไปในที่ต่างๆ ทุกโอกาส เป็นกำลังพลังทางจิต เกิดความเชื่อมั่น

ในพระบรมพุทธานุภาพ ส่งผลให้ผู้มีศรัทธาเลื่อมใสเจริญรุ่งเรืองด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ

ส่วนพระเครื่องรางนั้นมีสองชนิด ชนิดหนึ่งผู้ทรงคุณวิเศษสร้างขึ้นด้วยพิธีอันศักดิ์สิทธิ์ ด้วยการปลุกเสกเลขยันต์ เช่น ตะกรุด ผ้าประเจียด แหวนพิรอด ปลัดขิก เป็นต้น เครื่องรางชนิดที่สองนี้ ได้แก่ เหล็กไหล เพชรตาแมว เขี้ยวหมูตัน เขากวางคุด และรัตนชาติบางชนิด เป็นต้น

พระเครื่องมีความสำคัญอย่างไร

ผู้จัดสร้างพระเครื่องขึ้นมา มุ่งพัฒนาการทางพุทธศาสนา ผู้ใดมีพระพิมพ์พระเครื่องก็จะนำไปสักการบูชาระลึกถึงองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขออานุภาพศักดิ์สิทธิ์มาคุ้มครองตน น้อมรับคำสอนมาประพฤติปฏิบัติ นอกจากนั้น ยังเป็นเครื่องสนับสนุนส่งเสริมกำลังใจได้ทั้งในทางดีและทางชั่ว (ชัยมงคล อุดมทรัพย์ ๒๕๐๐ : ๓) เป็นเครื่องสิริมงคลแก่ผู้สักการบูชา พระเครื่องเพื่อใช้ป้องกันตัว แคล้วคลาดและเป็นเสน่ห์มหานิยม

พระเครื่องยุคปัจจุบัน ที่พระคณาจารย์ผู้เรืองวิชาทางไสยศาสตร์สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาการทางศาสนาก็มีจำนวนมากเหมือนกัน แต่ส่วนใหญ่การจัดสร้างพระเครื่องในยุคนี้มีได้แสดงถึงพัฒนาการทางศาสนาทางศิลปกรรม หรือแม้แต่ทางประวัติศาสตร์แต่อย่างใด ส่วนมากเป็นการจัดสร้างเพื่อการค้าและเพื่อประโยชน์แก่ตนเอง รวมทั้งเป็นการหลอกลวงให้หลงเชื่ออย่างมกมาย เพราะว่าพระเครื่องที่ทำขึ้นในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งเป็นพระเครื่องที่ไม่มีมีการปลุกเสก หรือทำพิธีทางไสยศาสตร์อย่างสมบูรณ์ดังเช่นสมัยโบราณ อีกประการหนึ่ง พลังอำนาจจิตของบุคคลในยุคนี้มีค่อนข้างต่ำ เพราะพฤติกรรมเสื่อมโทรม มีปัญหาทางเศรษฐกิจ เศรษฐกิจเข้ามาคุกคาม วัตถุนิยมกำลังทำลายนามธรรมนิยมลงอย่างย่อยยับ กำลังลุมาริ และญาณต่างๆ อำนาจจิตของบุคคลในยุคนี้อ่อนพลังอานุภาพลง เน้นการสร้างพระเครื่องเพื่อประโยชน์และลาภผลแก่ตนเป็น

สำคัญ อาจมีอำนาจจิตบ้าง แต่ก็เป็อำนาจจิตชนิดอุปจารสมาธิ มีช้เป็นอัปนาสมาธิ อันอานุภาพอิทธิปาฏิหาริย์ ความมหัศจรรย์ย่อมเกิดขึ้นทางจิตที่เป็นสมาธิเป็นสรวัดตะสำคัญ

อำนาจพุทธานุภาพอันมหัศจรรย์ทางดวงจิต หรือที่เรียกว่า "วิทยาศาสตร์ทางจิต" จะคุ้มครองตัวเอง จึงควรจัดหาพระพิมพ์พระเครื่องอันมากไปด้วยอำนาจพุทธานุภาพทางไสยศาสตร์ ซึ่งผู้เรืองวิชาไสยศาสตร์ประกอบจัดทำขึ้นเท่านั้น รูปเคารพที่เรียกว่า "พระพิมพ์-พระเครื่อง" อันเป็นอนุสรณ์แทนองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่คอยสะกิดตักเตือนให้ระลึกถึงคำสอนอันศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธองค์ คอยชี้แนะให้กระทำดีและละเว้นชั่ว เป็นสื่อพลังที่ก่อให้เกิดสัมผัสในส่วนลึกของจิตใจขึ้นมาได้ในที่สุด

มูลเหตุในการสร้างพระพิมพ์พระเครื่อง

พระพิมพ์ของเก่าสมัยโบราณ เกิดขึ้นภายหลังที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เสด็จดับขันธปรินิพพานแล้วไม่นานนัก มีการสร้างพระพุทธรูปด้วยวิธีทำแบบพระพุทธรูป แล้วกดแบบพิมพ์ลงบนผ้า หรือทำเป็นรูปองค์พระ ประดับด้วยลวดลายต่างๆ

มูลเหตุที่ได้ทำพระพิมพ์ มาจากสังเวชนียสถานแห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งสี่แห่งคือ ตำบลที่ประสูติในเมืองกบิลพัสดุ์หนึ่ง ตำบลพุทธคยาสถานที่ตรัสรู้ อนุตรสัมโพธิญาณหนึ่ง ป่าอิสิปตนมฤคทายวันเมืองพาราณสีสถานที่ทรงแสดงปฐมเทศนาหนึ่ง และที่เมืองกุสินารานครสถานที่เสด็จดับขันธปรินิพพานอีกหนึ่ง โดย

ที่พระพุทธองค์ได้เคยมีพระดำรัสไว้เมื่อใกล้จะเสด็จดับขันธปรินิพพานว่า ผู้ใดต้องการเห็นตถาคตแล้ว ก็ให้ไปกราบไหว้บูชาเพื่อเป็นการแสดงธรรมสังเวช ณ สถานที่อันเป็นสังเวชนียสถานทั้งสี่แห่งนั้น (พร้อม สุตฺตฺน ๓ อยุธยา ๒๕๑๒ : ๑) และโดยที่มีสังเวชนียสถานเกิดขึ้น จึงได้เกิดมีปูชนียสถานและทำเครื่องหมายแสดงไว้ให้เห็น ดังเช่นที่เสด็จดับขันธปรินิพพานก็ได้สร้างพระสถูปขึ้นไว้ในเมืองกุสินารานคร สถานที่แสดงปฐมเทศนาก็ได้สร้างรูปเสมาธรรมจักรพร้อมดวงกุ่มหนึ่ง ในเมืองพาราณสี สถานที่ตรัสรู้ก็ได้ตั้งโพธิ์ที่เคยประทับอยู่เป็นเครื่องหมายในเมืองพุทธคยา ส่วนสถานที่ประสูตินั้นยังไม่ปรากฏชัดว่าได้สร้างเครื่องหมายใดไว้แน่นอน บ้างก็ว่าสร้างพระพุทธรูป บ้างก็ว่าสร้างรูปพระนางสิริมหามายาประทับยืนบนดอกบัว หรือมีช้างอยู่สองข้าง เป็นต้น

ต่อมาเมื่อเห็นว่าการเดินทางไปกราบไหว้บูชา ณ สถานที่สังเวชนียสถานทั้งสี่ค่อนข้างลำบากในการเดินทางไปกลับ จึงได้คิดอ่านทำเป็นพระพิมพ์ขึ้น ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๒ เป็นต้นมา ชั้นแรกก็พิมพ์ลงบนผ้าก่อน สันนิษฐานว่าคงมีพิมพ์เพียงสี่ปาง คือ ปางประสูติ ปางตรัสรู้ ปางปฐมเทศนา และปางปรินิพพาน มีวัตถุประสงค์เพื่อมอบแก่พุทธบริษัทที่ไปบูชาสังเวชนียสถานทั้งสี่ ต่อมาคงเห็นว่าการพิมพ์ลงบนผ้าไม่คงทนถาวร จึงใช้ดินและวัตถุอื่นที่คงทนกว่ามาใช้แทน จนในที่สุดจึงใช้โลหะต่างๆ มาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้มีพระพิมพ์นั้นๆ ไว้กราบไหว้บูชาแทนการเดินทางไปยังสังเวชนียสถานทั้งสี่แห่ง ซึ่งหนทางไกลและไปมาไม่สะดวก

บรรณานุกรม

ชัยมงคล อุดมทรัพย์ อภินิหารพระเครื่อง รุ่งวิทยา ๒๕๐๙.
 บุศราคัม และประชุม กาญจนวัฒน์ พระเครื่องเรื่องของขลัง โรงพิมพ์สัตยการพิมพ์ ๒๕๑๓.
 ประเวศ ะสี การดำรงชีวิตที่มีคุณค่าในสังคมสมัยใหม่ หมอชาวบ้าน ๒๕๓๘.
 พร้อม สุตฺตฺน ๓ อยุธยา พระพิมพ์พระเครื่องวางของไทย แพร่วิทยา ๒๕๑๒.
 วิเทศกรณีย์ (นามแฝง) พระเครื่องและของขลัง บันดาลสาส์น ๒๕๑๓.